

“HUQUQIY ONG” VA “HUQUQIY MADANIYAT” TUSHUNCHALARINI O’RGANISHNING NAZARIY JIHATLARI

O`ktamova Dilfuza O`ktamovna

Navoiy shahar 11- AFCHO`IM ning “ Tarbiya fani” o`qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13373313>

Bugun biz yashayotgan fuqarolik demokratik jamiyatda insonlarning farovon yashashlari, shaxs sifatida oʻzini namoyon qilishi va davlat tomonidan belgilab qoʻyilgan huquqlaridan foydalanishlari va majburiyatlarini anglashi uchun, eng avvalo, har bir fuqarolda huquqiy ong rivojlangan boʻlishi lozim. Huquqiy sohada olib borilayotgan islohotlarning zamirida ham ana shu maqsadlar yotadi. Umuman olganda, olib borilayotgan tub islohotlarimizning eng muhim sharti ham jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirib borish qonun ustuvorligini taʼminlash va qonuniylilikni mustahkamlash hisoblanadi. Shu maʼnoda Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev tomonidan huquqiy ong va madaniyatni shakllantirish borasida keng ishlar olib borilmoqda. 2017-yil 7- sentabrda qabul qilingan “Huquqiy axborotni tarqatish va undan foydalanishni taʼminlash to'g'risida”gi qonun, 2018- yil 13- apreldagi “Davlat huquqiy siyosatini amalga oshirishda adliya organlari va muassasalari faoliyatini tubdan takomillashtirish chora -tadbirlari to'g'risida”gi Prezident farmoni, 2019- yil 9- yanvardag “Jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirish tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida”gi Prezident farmoni va boshqa meʼyoriy - huquqiy hujjatlarning qabul qilinganligi” fikrimizning tasdigʻidir. Bu ijtimoiy kategoriyanı jamiyatda oʻz oʻrniga ega boʻlishiga erishish, uni insonlar ongi va tafakkurida muqim joy olishini taʼminlash uchun, eng avvalo, uni ilmiy tahlil qilish va ilmiy- falsafiy ildizlari bilan tanishib chiqishimiz lozim.

Huquqiy ong tushunchasi maʼno jihatidan keng qamrovli, tasniflash va tahlil qilish murakkab boʻldan tushuncha hisoblanadi. Ijtimoiy ongning bir shakli sifatida falsafiy fanlarda oʻrganiladigan bu tushuncha huquqiy fanlar, sotsiologiya va psixologiyaning ham muhim obyektlaridan biri hisoblanadi. Bu tushunchani tub maʼnolarini oʻrganish va tahlil qilish uchun, eng avvalo, ong tushunchasiga toʻxtalish lozim. Ijtimoiy fanlar tarixida inson ongi to'g'risida g'oyalar asrlar davomida turli olimlarning taʼlimotlarida va ilgari surgan g'oyalarida shakllanib borgan. J.Lokk tomonidan ilgari surilgan “ongning asosiy maqsadi”¹ haqidagi, yoki boʻlmasa, G.Leybnisning "o'z-o'zini anglash"

¹ Локк Дж. Сочинения в 3-х т. Т.1. Опыт о человеческом разумении.(Философское наследие. Т.93).-М.: Мысль, 1985.- 621с.-С.3-76.

konsepsiyasi², E. Dyurkgeym "ijtimoiy (individualdan tashqari) ong" ning mavjudligi to'g'risidagi qarashlari³, G.Gegelning "antropogenez va ong" haqidagi qarashlari"⁴ ushbu masalani kengroq ilmiy tahlil qilishga turtki bo'lgan tadqiqotlar hisoblanadi. Ong xususida tadqiqotlarni o'rganib quyidagi xulosalarga kelish mumkin.

- ong - bu voqelikni inson psixik olamida aks ettirishning eng yuqori shakli;

- ong - bu doimiy holatda faoliyat bilan bo'g'liq bo'lgan psixik jarayon;

- ong o'z navbatida yagona bo'linmas ma'naviy shakllanishdir hamdir;

- ong - bu ham tafakkur uslubi va obyektiv borlikda mavjud bo'lgan haqiqat bilan aloqalar tizimi hamdir.

Ongning xususiyatlari ichida xulq-atvorni tartibga solishning borligi va ijtimoiy ongda bu bir alohida shaklga, ya'ni huquqiy ong shakliga kelganligi ko'plab tadqiqotlarning natijalaridan bizga ma'lum. Jumladan, mamlakatimiz olimlarining bir qatot tadqiqotlari ham shu mavzuga qaratilgandir. Masalan, Z. Islomovning fikricha, "Huquqiy ongni mamlakat fuqarolarining ham amaldagi huquqqa, yuridik amaliyotga, fuqarolar huquqlari, erkinliklari, majburiyatlariga, ham orzu qilingan huquqqa va boshqa huquqiy hodisalarga munosabatini ifodalovchi huquqiy sezgilar, g'oyalar, baholar, tasavvurlar tizimi sifatida ta'riflash mumkin"⁵.

Huquqiy ongni tadqiq qilish ishi XX asrda rus olimlari tomonidan ko'plab tadqiqotlari olib borilgan va ularda xilma-xil qarashlarni uchratishimiz mumkin. Masalan Y.Dmitrievning fikricha: "Huquqiy ong bu insonlarning va ularning turli birliklarining hamda butun jamiyatning amaldagi huquq va huquqiy hodisalarga nisbatan qarashlari, g'oyalari, tasavvurlari yig'indisidir"⁶. Jamiyatning rivojlanishi, N.M.Korkunovning fikriga "huquqiy ong jamiyatning ideallari bilan bog'liq bo'lib, jamiyatning ideallarni, shu jumladan, huquqiy ideallarni yaratish qobiliyati qanchalik rivojlangan bo'lsa, u shunchalik ilg'or bo'ladi. Qonun inson hayotining eng yuqori qadriyatlaridan biri sifatida tushunila boshlanadi"⁷.

Huquqiy ong o'zining eng umumiy ko'rinishida shaxsning huquqiy voqelikka munosabatini ifodalovchi hissiyotlar, hissiy kechinmalar, g'oyalar, bilimlar, qarashlarning ma'lum yig'indisidir. E.Lukasheva huquqiy ongni ijtimoiy

² Философский словарь / Под ред. И.Т. Фролова. - 4-е изд.-М.: Политиздат, 1981. - 445 с

³ Дюркгейм Э.О разделении общественного труда / Пер. с фр. А.Б. Гофмана, примечания В.В. Сапова. — М.: Канон, 1996. — 432 с.

⁴ . Hegel.G.W.F.Phänomenologie des Geistes. (1807). Berlin-52-p

⁵ Islomov.Z.M.Davlat va huquq nazariyasi.-T.: Adolat, 2007.-537-b

⁶ Ю.А.Дмитриев.Правосознание и правовая культура / Теория государства и права.Под.ред.Пиголкина. - Москва:Юрайт - Издат, 2006.- С. 547

⁷ Кареев Н. И. Основы русской социологии. СПб., 1996. С. 123-142.

ongning bir qismi, jumladan, jamiyat hayotining hozirgi iqtisodiy holatida shakllangan, huquqiy rejimni o'rnatishga qaratilgan qarashlar, baholashlar, g'oyalar, kayfiyatlar, his-tuyg'ular tizimi sifatida ko'rib chiqishni taklif qiladi. uning manfaatlari va maqsadlariga javob beradigan⁸.

R. S. Bayiniyozov huquqiy ongni huquqiy va qisman umumiy ijtimoiy g'oyalar, qarashlar, g'oyalar, e'tiqodlar, his-tuyg'ular, his-tuyg'ular, kayfiyatlar va hokazolarning ma'naviy yaxlitligi, huquqiy hodisalarni g'oyaviy-psixologik jihatdan aks ettiruvchi va amalga oshiruvchi ta'riflaydi⁹. A. A. Tamberg huquqiy ongni huquq va uning roliga oid shaxslar yoki jamiyat qismlarining g'oyalari, his-tuyg'ulari, e'tiqodlari yig'indisi sifatida tushunadi. Huquqiy tartibga solishni tushunish va idrok etish, qonun ustuvorligini anglashda huquqiy ongning katta roli; qonuniy faoliyatni tashkil etish; huquqiy qadriyatlarning boshqalar bilan o'zaro bog'liqligi, masalan, qonunda adolatni hisobga olish juda muhimdir.

Zamonaviy fanda huquqiy madaniyat tushunchasi murakkab, ko'p qirrali ijtimoiy va huquqiy hodisa sifatida juda ko'p talqin qilinmoqda. Bugungi kunda madaniyat va umuman huquqiy madaniyatga oid barcha ilmiy yondashuvlarni uchta — antropologik, falsafiy va sotsiologik jihatdan umumlashtirgan holda o'rganish mumkin. Bundan tashqari huquqiy madaniyatga falsafiy, yuridik, aksiologik, semiotik, kulturologik yondashuvlar ham mavjud. Huquqni bilish, huquqiy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lish, huquqiy ongning yuqori darajada rivojlanishi va eng muhimi, shaxsning huquqiy xulq-atvori huquqiy madaniyat ko'rsatkichi hisoblanadi.

Falsafiy yondashuv tarafdorlari tomonidan huquqiy madaniyat "sof analitik" hodisa sifatida, ma'naviy madaniyat va huquqiy jarayonlarga qadriyatli yondashilib, huquqning regulativ sifatining belgilangan rivojlanish darajasini ifodalovchi qadriyat sifatida talqin qilib kelingan. Sotsiologik yondashuv tarafdorlari tomonidan huquqiy madaniyat - bu shaxsning ijtimoiy integrasiya vositasi bo'lib xizmat qiluvchi, individual huquqiy ong va huquqiy xatti-harakatlarning shakllanishiga ta'sir qiluvchi ijtimoiy institut sifatida talqin qilinadi.

Aksiologik yondashuvga ko'ra huquqiy madaniyat jamiyat tomonidan yaratilgan, insoniyatning huquqiy madaniyati yutuqlari ta'sir qiladigan dinamik tizim¹⁰ sanaladi. Huquqiy madaniyat "inson va jamiyatni insonparvarlashtirish mezon" bo'lib, huquqiy davlat va fuqarolikning mohiyati, asoslari va

⁸ Лукашева Е. А. Социалистическое правосознание и законность. М., 1973. С. 65.

⁹ Байниязов Р. С. Правосознание и правовой менталитет в России. Саратов, 2008. С. 78-79.

¹⁰ Низаева Ю.М. Правовая культура в современном обществе. В сборнике: Современные проблемы и перспективные направления инновационного развития науки. Сборник статей международной научнопрактической конференции: в 2 частях. 2017. С. 190-191

tamoyillarini aks ettiradi. Huquqiy madaniyat tushunchasi semiotik yondashuv doirasida ham ishlab chiqilib, uni “ma’lum ta’qiqlar va ko’rsatmalar tizimida aks ettirilgan jamoaning bevosita xotirasi” deb izohlashadi. Kulturologik yondashuv nuqtayi nazaridan, jamiyatni huquqiy tartibga solish jarayoni moddiy, ham moddiy bo’lmagan huquqiy madaniyat deb hisoblash mumkin.

Huquqiy ong - bu ommaviy va individual ongning bir qismi bo’lib, uning obyekti [umuman qonunchilik](#), individual harakatlar va normalar, shaxs va boshqa huquqiy munosabatlarning boshqa ishtirokchilarining huquqlari, erkinliklari va majburiyatlari, huquqni muhofaza qilish aktlari, qonuniy va noqonuniy xatti-harakatlar, qonuniylik va qonuniylik va boshqalar.

Huquqiy ong - bu fuqarolarning amaldagi qonunga, huquqiy tushunchalar va toifalarga, yuridik amaliyotga, huquqlarga, erkinliklarga, burchlarga va boshqa kerakli narsalarga munosabatini ifodalovchi huquqiy tuyg’ular, hissiyotlar, qarashlar, baholash, munosabat, vakillik va boshqa namoyishlar tizimidir. huquqiy hodisalar. Huquqiy ong funksiyalari qatoriga quyidagilarni kiritish mumkin: kognitiv, tartibga soluvchi, huquqiy modellastirish funksiyasi, baholovchi, huquqiy ta’lim funksiyasi, prognostik funksiya.

Huquqiy ongning baholash funksiyasi har qanday ijtimoiy-huquqiy hodisalarning o’xshashligi (o’ziga xosligi) va ushbu hodisalarning tegishli shaxsiy yoki ijtimoiy foydaliligi (qiymati) to’g’risida o’zlarining fikrlarini o’rnatishda ifodalanadi. Huquqiy ongning kognitiv funksiyasi jamiyatning rivojlanish darajasiga va shaxsning ushbu bilimlarni o’zlashtirish va amalda qo’llash qobiliyatiga mos keladigan huquqiy bilimlarni olish va tizimlashtirishda ifodalanadi. Huquqiy ongni tartibga solish funksiyasi uning subyektlari (huquqiy ongni tashuvchilar) xatti-harakatlariga tartibga soluvchi va samarali ta’sirida namoyon bo’ladi. Huquqiy ongning tuzilishi va turlari. Huquqiy ong ikki asosiy tarkibiy qismdan iborat: huquqiy mafkura va huquqiy psixologiya. Huquqiy mafkura nazariy shaklda ijtimoiy hayotning huquqiy hodisalarini aks ettiradigan qarashlar va g’oyalar tizimidir. U jamiyatda shakllanadigan va davlat va uning organlariga qonun ijodkorligi va huquqni muhofaza qilishda ulardan samarali foydalanishga imkon beradigan ilmiy g’oyalar, qoidalar, ta’limotlar, nazariyalar bilan ifodalanadi.

Huquqiy psixologiya - bu turli xil ijtimoiy guruhlar, jamoalar, ayrim shaxslarning huquqqa, jamiyatda faoliyat ko’rsatayotgan huquqiy institutlar tizimiga munosabatini ifodalovchi tuyg’ular, odatlar, kayfiyatlar, an’analar majmui. Huquqiy psixologiya nihoyatda murakkab va inson hayotining namoyon bo’lishiga xos ko’p qirrali ko’rinishga boy. U psixologik va huquqiy hodisalarning

kombinatsiyasidan iborat. Bularga huquqiy ehtiyoj, huquqiy munosabat, huquqiy mentalitet, huquqiy motiv, qiymat va huquqiy yo'nalishlar, huquqiy kayfiyat, huquqiy tuyg'ular, huquqiy tuyg'ular, yuridik ko'nikmalar, yuridik odatlar, huquqiy birdamlik va boshqalar kiradi. Huquqiy ongni bir necha xil asoslarga ko'ra tasniflash mumkin. Jamiyat darajasi bo'yicha: ommaviy (millatning, xalqning huquqiy ongi), guruh (ijtimoiy guruhlarining, rasmiy va norasmiy jamoalarning huquqiy ongi) va individual (jismoniy shaxslarning huquqiy ongi, shaxslarning huquqlari to'g'risidagi hislar va g'oyalar). Tarkib jihatidan: kundalik (odamlarning kundalik, oilaviy, mehnat, ijtimoiy va boshqa sohalarda qonun bilan aloqada bo'lish huquqi to'g'risida har kungi, ba'zan o'ta yuzaki g'oyalar), professional (yuridik mutaxassislar ishida foydalaniladigan maxsus huquqiy bilimlarga asoslanib) va ilmiy (keng va chuqur huquqiy umumlashtirish yoki huquq va huquqiy hodisalarga nazariy munosabat asosida shakllangan). Huquqiy madaniyat, huquqiy ta'lim va huquqiy sotsializatsiya. Agar huquqiy ong inson faoliyatining ichki tomonidan huquqqa munosabatni tavsiflasa, unda bunday munosabatning tashqarida ifodalanishi huquqiy madaniyatdir. Ushbu toifalar bir-biri bilan chambarchas bog'liqdir. Huquqiy madaniyat - bu jamiyat taraqqiyotining iqtisodiy, siyosiy, ijtimoiy va ma'naviy darajasi bilan belgilanadigan, insoniyat to'plagan huquqiy qadriyatlarni rivojlantirish va ulardan foydalanishning nasldan naslga o'tadigan o'lchovi bo'lgan umumiy madaniyatning bir turi. Tarqalish (samaradorlik) darajasiga qarab, jamiyat, guruhlar va jamoalarning huquqiy madaniyatini, shuningdek, shaxsning huquqiy madaniyatini ko'rib chiqish mumkin. Huquqiy madaniyatning ijtimoiy maqsadi uning bajaradigan funksiyalarida ifodalanadi. Ularga quyidagilar kiradi: qiymat, kognitiv, prognostik, tartibga solish, kommunikativ, huquqiy sotsializatsiya funksiyalari va uning ijtimoiy va huquqiy haqiqatga ta'sirining boshqa yo'nalishlari. Huquqiy madaniyatni shakllantirish jarayonining asosiy yo'nalishlari huquqiy tashviqot, huquqiy targ'ibot, huquqiy tarbiya, yuridik ta'lim va tarbiya shaklida qonuniy xatti-harakatlarning ko'nikmalari va odatlarini shakllantirishdir. Shaxsning huquqiy ongi asosan huquqiy sotsializatsiya orqali shakllanadi. Bu shaxsning huquqiy madaniyatini shakllantirishga katta ta'sir ko'rsatadi. Huquqiy sotsializatsiya - bu shaxsning yuridik bilim va talablarni o'zlashtirishi, qonuniy (qonunga bo'ysunuvchi) xulq-atvorni shakllantirish va ta'minlash uchun zarur ijtimoiy va huquqiy ko'nikmalarni bosqichma-bosqich o'zlashtirishi.

Huquqiy madaniyat haqidagi fikr, qarashlarni umumiyashtirib aytganda,

Birinchidan, huquqiy madaniyat barcha huquqiy hodisa va institutlar kabi keng ma'noda, insonning dastlabki madaniyatni rivojlantirish, yangi huquqiy qadriyatlarni yaratish, o'zlashtirish va tarqatish natijalarini aniqlashga imkon beradi;

Ikkinchidan, huquqiy madaniyat kishilarning bilimlari, huquqiy munosabatlari, huquqiy xulq-atvori va huquqiy ongida namoyon bo'lishi mumkin;

Uchinchidan, huquqiy madaniyat huquqiy faoliyatning xususiyati, uning darajasi, yo'nalishi, shakllari va usullari bilan bog'liq madaniyat shaklidir;

To'rtinchidan, huquqiy madaniyat nafaqat huquqiy bilimlar va qarashlarning uyg'unligi, balki ularni almashish, yaratish, saqlash, tarqatish, ishlab chiqish, iste'mol qilish bo'yicha barcha xatti-harakatlardir. Huquq sohasidagi barcha hodisalar huquqiy madaniyat nuqtayi nazaridan baholanishi mumkin;

Beshinchidan, huquqiy madaniyat jamiyat hayotining asosiy tomoni, insoniyatning progressiv rivojlanish belgisi, ijtimoiy hayotning barcha sohalarda moddiy va ma'naviy qadriyatlarni shakllantirish, to'plash va o'zlashtirish nuqtai nazaridan tushunchadir. Yuqoridagi tahlillar natijasida huquqiy madaniyatga quyidagi ta'rif keltirilgan.

Huquqiy madaniyat – jamiyatning huquqiy kompetensiyasi, aholi qatlamlari va siyosiy tashkilotlar o'rtasidagi "huquqiy muomala" madaniyati, jamiyatda qonun ustuvorligi umumiy belgisi va shaxsning erkinliklari bilan bog'liq ijtimoiy boyligidir. Huquqiy madaniyat bilan birga "siyosiy madaniyat" tushunchasi ham borki, ular bir-biriga funksional yaqin, tashkillashtiruvchi tushunchalardir. Siyosiy madaniyat XVIII asrda davlatning siyosiy hayotini tushunish metodologiyasi sifatida vujudga kelgan. "Siyosiy madaniyat" atamasi nemis faylasufi I.G. Gerder tomonidan ilmiy muomalaga kiritilgan bo'lib, u "Insoniyat tarixi falsafasi g'oyalari" asarida ishlatilgan. Siyosiy madaniyat, siyosiy tajribani shakllantirish, saqlash va yetkazish tizimi bo'lib, jamiyatning rivojlanishi, saqlanishi va rivojlanishini ta'minlaydigan qadriyatlar va normalar to'plami vazifasini bajaradi. Har qanday madaniyat o'z tashuvchilarining ongi va xatti-harakatlarida amalga oshirilganligi sababli, siyosiy madaniyat tegishli siyosiy ong va ijtimoiy guruhlar, shaxslarning xatti-harakatlarida namoyon bo'ladi.

G'arb madaniy taraqqiyoti natijasi sifatida siyosiy madaniyat - raqobat qiluvchi, bir-birini to'ldiruvchi qadriyatlar, munosabatlar, qarorlar qabul qilish va nizolarni hal qilishning oqilona yo'li, jamiyat a'zolarining qadriyatlari, xatti-

harakati va stereotiplari bilan bir-biriga zid keladigan turli submadaniyatlarga egaligini bildiradi. Umuman siyosiy madaniyat tarkibiga siyosiy qarashlar, siyosiy qadriyatlar, siyosiy nuqtayi nazar, siyosiy jarayonlarga munosabat, siyosiy xatti-harakatlar, siyosiy an'analar, siyosiy ong kiritilgan. Sharqda siyosiy madaniyatni izohlashda ko'proq tajriba, diplomatiya, boshqaruv madaniyati va xulq-atvor birligiga tayanilgan. Jamiyatning huquqiy-siyosiy madaniyati nafaqat o'zaro bog'liq, balki o'zaro qaram, o'zaro bir birini to'ldiruvchi va o'zaro ta'sir qiluvchi qiymat – semantik tizimlardir. Shu bilan birga, zamonaviy fanda, "siyosiy madaniyat", "huquqiy madaniyat" tushunchalari turli xil fan sohalariga ajratilganligi sababli, ularni bir-biridan alohida ko'rib chiqish odat tusiga kirgan. Hozirgi kunda huquqiy va siyosiy madaniyatni birgalikda o'rganish insonni murakkab va ziddiyatli vaziyatlarda to'g'ri yo'l topa olish, o'z manfaatlarini himoya qila olish, demokratiyani hurmat qilishni odatga aylantirish, siyosiy tolerant va g'oyada plyuralist, siyosiy-hissiy bosiq bo'lish, siyosiy ekstremizmga nisbatan immunitetni qaror toptirish, demokratik mentalitetni shakllantirishga erishishni bildiradi.

Bugungi fuqarolik jamiyatini shakllantirishning muammolaridan biri inson ichki faolligini tashqi real faollik darajasiga ko'tarish hisoblanadi. Faollikning shakllanishida huquqiy-siyosiy bilimlar anglangan holda, o'z huquq va erkinliklaridan foydalana bilish, amaldagi qonun va normalarga mas'uliyat bilan yondashuv imkonini beradi. Huquqiy -siyosiy faollik zamonaviy jamiyatni xavfsizligi mezonlaridan biri hisoblanadi. Huquqiy-siyosiy faollikning pastligi nafaqat davlatning bu borada olib borayotgan siyosatiga bog'liq, shu bilan birga fuqarolik institutlarining bo'sh huquqiy tarbiya ishlari bilan bog'liqdir. Ijtimoiy ma'nodagi "huquqiy-siyosiy madaniyat" tushunchasiga ikki darajada: butun jamiyatning huquqiy-siyosiy madaniyati va alohida shaxsning huquqiy-siyosiy madaniyati darajasida yondashilishi mumkin. Bunda ijtimoiy huquqiy - siyosiy madaniyat, huquqiy, siyosiy institutlar va muassasalar, huquqiy normalar va siyosiy ong, tamoyillar, ular faoliyatning dialektik mushtarak birligini ifodalovchi qadriyatlar va me'yorlarining sifat holati deb baholanishi mumkin. Shaxsga nisbatan esa, u siyosiy reallikni o'zlashtirish me'yori, ijtimoiy hayot, borliqni idrok etishning o'ziga xos huquqiy ko'zgusi tarzida namoyon bo'ladi. Yoshlarning huquqiy-siyosiy madaniyati ularning manfaat va ehtiyojlarini umuminsoniy negizlari bilan o'zida uyg'un holda aks ettirishi bilan ham xarakterlanadi. U umuminsoniy negizlarga zid emas, balki madaniyatning milliy tamoyillari negizida, ularning eng ilg'or jihatlari, umuminsoniyat manfaatlariga mos kelishi hisobiga umuminsoniy negizlar tizimi shakllanadi. Shu nuqtayi

nazardan yoshlarning huquqiy-siyosiy madaniyati eng avvalo, milliy zamin bilan bogʻliq boʻladi. Unga tayanadi, undan bahra oladi va u bilan chambarchas bogʻliq boʻladi. Agar undan uzilib qoladigan boʻlsa, milliy manfaatlariga ham xizmat qila olmaydi. Huquqiy-siyosiy madaniyat — tarixiy jihatdan oʻrnatilgan barqaror qadriyatlar, nuqtayi nazarlar, eʼtiqodlar, gʻoyalar, xulq-atvor, siyosiy jarayonlar subʼektlarining yaqinligi va jamiyat hayotining uzluksizligi asosida qayta tiklanishini taʼminlaydigan tizim hisoblanadi. Globallashuv sharoitida yoshlarning huquqiy-siyosiy madaniyatning shakllanishi tashqi taʼsirlar natijasida oʻziga xos tarzda kechmoqda. Bir tomondan, bunday tendensiya yoshlar huquqiy-siyosiy madaniyati rivojiga ijobiy taʼsir koʻrsatayotgan boʻlsa, ikkinchi tomondan, huquqiy-siyosiy madaniyat poydevori boʻlgan axloqiy madaniyat asoslarini yemirishga ham xizmat qilmoqda.

Foydalanilgan Adabiyotlar Roʻyxati:

1. Oʻzbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi.- T.: —Oʻzbekiston, 2019. – 6- b
2. Prezident Shavkat Mirziyoyev Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 26 yilligiga bagʻishlangan tantanali marosimdagi maʼruzasidan.
3. 2019- yil 13- dekabrda “Konstitutsiya va qonun ustuvorligini taʼminlash, byu borada jamoatchilik nazoratini kuchayttirish hamda jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirish boʻyicha qoʻshimcha chora –tadbirlar toʻgʻrisida”gi PQ-4551-son qarori
4. 2023 yil 16-yanvardagi “Odil sudlovga erishish imkoniyatlarini yanada kengaytirish va sudlar faoliyati samaradorligini oshirishga doir qoʻshimcha chora-tadbirlar toʻgʻrisida”gi qarori
5. www.lex.uz (Oʻzbekiston Respublikasi qonunchilik sayti)
6. www.gov.uz (Oʻzbekiston Respublikasi Prezident partali sayti)
7. www.nuu.uz (Oʻzbekiston Milliy universiteti rasmiy sayti)
8. www.natlib.uz (Oʻzbekiston Milliy kutubxonasi rasmiy sayti)

